

מדינת ישראל

הכנסת הראשונה.

ישיבת ועדת הכספים

ישיבה ו'

12.5.49, י"ג באייר תש"ט

חברי הועדה הנוכחים:

שר האוצר י. קפלן
אלישר אליהו
אפרתי יוסף
באדר יוחנן
בן-אליעזר אריה
בדר מנחם
גניחובסקי אליהו משה
נפתלי פרץ
סנה משה
פנקס דוד צבי
פרומקין השל
רוקח ישראל
רסטור ברל

נוכח מטעם משרד האוצר: שפירד

שאלות ותשובות

י. רוקח:

מה היא עמדת הממשלה בנוגע לתזכיר הועדה שע"י האוצר, הדין בחלוקה המסים בין הרשויות המקומיות

והרשות המרכזית.

י. באדר:

1. בזמן הויכוח על המלווה האמריקאי שמענו מפיו

של שר האוצר שאנו נקבל חומר סטטיסטי מלא. האם

יש תקווה שהסיכוי הזה יחקיים?

2. דנים עכשיו על חכניח העברה של חלק מהרכוש

הנטוש לידי הקק"ל. האם נקבל הבטחה שלא תהיה שום הפלייה בניצול האדמות

האלה?

א. גניחובסקי:

אני רוצה לדעת מה נעשה בכספי המלווה האחרון

של גשלושה עשר וחצי מיליון?

ד.צ. פנקס: האם יש דו"ח של הלוקה המסים מועדה משנה או מאיזו ועדה אחרת שעל יד האוצר?

י. רוקח: יש לי הרושם שמחוז לחיילים, שכר הדירה בעמקים בשטח של הרכוש הנטוש הוא גבוה מאוד. לדעתי יש צורך לתקן את הדבר הזה, היות והסוחרים האלה רובם ככולם הם עולים חדשים שעדיין לא הסחרו. אני מציע להקים מועצה ליד המושל על הרכוש הנטוש, כדי לעזור לו ולהדריך אותו בעבודתו.

פ. נפתלי: אני מבקש להסביר לי מה הוא הקשר בין התקציב של הרכוש הנטוש ובין התקציב הכללי של המדינה.

י. באדר: 1. ישנה סתירה מדומה בין מה ששמענו משר האוצר כי הוא קבל לתקציב הצבא 8 מיליון לירות מהרכוש הנטוש. בדו"ח שלפנינו אנו רואים רק $7\frac{1}{2}$ מיליון לירות. הייתי רוצה לקבל הסברה בעניין זה.
2. לפי הדו"ח אני רואה שחלק גדול של הרכוש הנטוש, כולל דירות ובהים הם עד היום הזה בידי הצבא אשר אינו משלם עבורם לאוטורופום. אני חושב שבעניין זה, מסיבות ברורות למדי, דרושה זהירות רבה ושיש צורך לתקן את הדבר.

3. הדו"ח שבידינו הוא גלוי יותר מדי. לדעתי היה רצוי שכל ההערכות אשר נמצאות בידי אנשים פרטיים החזרנה למשרד האוצר.

לדעתי יש צורך במועצה המידית מיעצה וגם מבקרה
אשר תחמנה ע"י הועדה או ע"י הכנסת ושהיא תעמוד לצדו של האפוטרופוס.

י. אפרת: האם יש לאפוטרופוס על הרכוש הנטוש תכניה בנוגע
לעיבוד השטחים הגדולים של המטעים?

ב. רפפור: האם החיגיון לא מחייב לכך שכל השטח החקלאי הקשור
עם הרכוש הנטוש יהיה ברשות משרד החקלאות ובתפקידיו?

ד. א. פנקס: האם נכון הדבר שהאפוטרופוס קבל דמי מפתח בקשר עם
השכרת תנויות ודירות. אם כן, על פי מה נקבע התשלום
הזה ואיך הוא נרשם, האם הוא נרשם לזכות בעל הנכס הערבי או על חשבון
ההוצאות וההכנסות?

האם בכפרים הנטושים אשר בהם אנו מיישבים אנשים עולים,
האם העולים מתחילים כבר לשלם לאפוטרופוס שכר דירה, או שעדיין הם
משלמים על חשבון בלי שכר? על חשבון מי נעשים החיקונים בכפרים?

האם יש כבר הכנה להגיש לכנסת חוק אשר יאפשר מכירת
רכוש נטוש, ולא רק אגף החכרתו?

מה הם תנאי העיבוד של המטעים והפרדסים? קראתי שזה
נמסר לחברה קבלנית, מי היא החברה ומה הם התנאים?

האם האפוטרופוס על הרכוש הנטוש עוסק בסדור כרטיסים
של בעלות נכסי דלא-ניידי, חוץ מאלה הרשומים בטבוע?

ב. רפפור: האם נכון הדבר שכל הצנורות שהוצאו משטח המטעים של
הרכוש הנטוש לא נוצלו כולם על ידי המדינה ובחלקם
נמכרו לאנשים פרטיים?

עו.

שר האוצר א. קפלן: אני אענה רק על השאלות הכלליות. על שאר השאלות יענה מר שריר.

ביחס לחקציב: אין כל יחס בין החקציב של

הרכוש הנטוש לחקציב המדינה. במובן זה, גם במובן החוקתי וגם באופן מעשי הלכנו לפי החוקות המקובלות בעולם בנוגע לאפוטרופזסות על רכוש האויב. בענין זה ישנו כיום ויכוח גדול מאוד; לאור ההתפתחות מציע האוצר לשנות את החוק ולא לבנות אותו על יסודות של אפוטרופזסות במובן זה שהיה מקובל עד כה, כי אם לקבל בחשבון את העובדה שאנו עומדים לפני זעזוע וטרנספר של חושבים. (דוגמת פאקיסמן). אנחנו הגענו לידי מסקנה שהכרחי לעשות זאת. השאלה היא, אם לעשות זאת כמו שעשתה פאקיסמן, או לעשות זאת בהסתמך על נימוקים של פתוח ובטחון, ואז זה הל לא על כל הארץ, כי אם באיזורים מסויימים. זו היא שאלה ממדרגה ראשונה, הן כלכלית והן פוליטית בין-לאומית. לעת עתה אנו נוהגים לפי החוק, דבר זה מחייב אותנו להרבה דברים, הן בהנהלת הספרים והן בהתנהגות שלנו.

בנוגע לאדמות הנטושות בכפרים, אנחנו מחבירים

אותן, אבל למעשה אנו חושבים לסכור את כל הכפרים על רכושם הן בבתיים והן במטעים לקרן הקיימת לישראל, בחור חלק מהחכניה שאני פעם ספרתי.

בהזדמנות זו אני יכול לומר לכם שעד היום

הקימונו כ-65 נקודות, מזה 22 נקודות בכפרים הנטושים. עד היום הכנסנו בהקלאות לנקודות הללו כ-1200 משפחות. אנו רוצים לחכנים לנקודות החישוב עוד כ-700-2000 משפחות. אנו מכינים חכניה העברה של עוד 3000 משפחות, מזה כ-1000 משפחות יצאו לכפרים במשך החודש הזה.

התיקונים בכפרים הנטושים נעשים ע"י אותם המוסדות
המטפלים בהחייבות האנשים.

בנוגע לתכניה העיבוד לשנה הבאה: אנחנו נמצאים
עכשיו בדיון. הכוונה היא להכניס במשך השנה הקרובה כ-4 אלפים
משפחות חקלאיות. מחוץ לזה יש לנו תכניות שטרם סוכמו על ניצול
הרכוש הגדול, הן בנוגע להקמת נקודות חדשות והן בנוגע לניצול
הקיים. לפיתוח זה אנחנו מרשים לעצמנו לפעמים להשתמש בכסף של
הרכוש הנטוש. בכסף של הרכוש הנטוש אנו משתמשים גם לכמה פעולות
לעזרה ניכרת לתושבים הערביים במדינה.

את התושבים הערביים במדינה אפשר לחלק ל-3 סוגים:
1) פליטים הנמצאים בגבולות המדינה. 2) תושבים עירוניים. 3) תושבים
חקלאיים. בכפרים הערביים ישנם עוד כ-16 אלף בחי אב. אנו מעבדים
כעת תכניה לבוא לעזרתם בחלק ע"י המלווה האמריקני ובחלק ע"י הכסף
של הרכוש הנטוש.

בנוגע לוועדה. אני לא הייתי מציע להקים ועדות
מיוחדות, אבל לא אחנגד לכך שחיה לוועדת הכספים ועדה משנה אשר
חוכל ללמוד יותר את העניינים ולקבל דו"חים מדי פעם בפעם.

אני רוצה להעיר כי היו כמה פעולות שלא היה נוח
לפרסמם כרגע ולכן אצאצ רכנו אותן, אבל לא סלפנו.

מר שפיר: האוצר קבל את ההנהלה על הרכוש הנטוש לפי החוק
שהופיע במחצית יולי. עד אז פעלו מפקחים מטעם
מוסדות שונים. בחיפה ובצפון פעלה הוועדה לענייני הכפרים אשר מונחה
על ידי מפקדת "ההגנה" ו אחרי כן מינתה מינהלת העם מפקח. חממשלה
קבלה לידיה את הפקות על הרכוש הנטוש בחיפה רק בראשית אוגוסט
ואז התחילו להסדיר איזה שהם סדרים יותר קבועים. בספטמבר התחילה

הממשלה לטפל באופן מעשי בעניני השכרה דירות ביפו. בשום מקום בארץ
המשרדים לא התכירו ~~ב~~ דבר מבלי שהיה מוסד צבורי אשר דן בכך למי
למי להחכיר ~~בחיפה~~^{בחיפה}. דירות מסרנו רק לשני גורמים: למחלקת הקליטה
של הסוכנות ולאגף לשיכון חיילים. זה היה בחיפה, ביפו היתה ועדה
בין-משרדית.

בחיפה החליטו לקבל את דמי המפתח וזה נרשם
כתרומה לאוצר. אומדים את הסכום הזה ל 15-16 אלף ל"י. אבל גם פעולה
זו נפסקה.

בענין שכירות. קבענו את שכר הדירה ב-3 סוגים.
קבענו שהמכסימום לגבי חדר עם חלק ממטבח הוא 3 ל"י, המינימום
לגבי חדר עם חלק ממטבח הוא $1\frac{1}{2}$ ל"י. קבענו שכר דירה ל-3 חדרים
מסוג א' ל 8. - 7.500 ל"י ומסוג ד' ל- $4\frac{1}{2}$ ל"י לחודש. עכשיו נקבל
8. - 6 ל"י לחודש עבור חדר בבתי שיש צורך להשלים אותם ולהשקיע
בהם כסף. סכומים אלה הם לגבי חיפה ויפו. בירושלים, בהתחשב עם המצב
קבענו שכר דירה של $2\frac{1}{2}$ - 2 ל"י במקומות מרכזיים ביותר. בכפרים איננו
מקבלים שכר דירה. החדרים עוברים לסוכנות, אשר היא מתקינה את הבתים.
ברמלה לוד ועכו המכסימום לגבי שכר דירה ~~אצ~~ עבור חדר מגיע ל-2 ל"י.
ענין השכירות עמדה לדיון גם לפני ועדת השרים. בענין זה קבעה הועדה
יסוד אשר יהיה לא פחות מאשר אפשר לקבל באופן נורמלי באתם המקומות.

בענין בתי עסק ומפעלי תעשייה ומלאכה. השבוע
גמרנו בירושלים הסכם עם הממונה מטעם האוצר של הסוכנות, מר שטנר.
לפי ההסכם הזה אנו נותנים הנחה של 50% מדמי השכירות לגבי מפעלי
תעשייה, בכדי לעודד מפעלי תעשייה בירושלים.

בעניני חנויות. מסרנו מאות חנויות לידי
הסוכנות בשביל עולים ובשביל חיילים משוחררים. 80% - 70% מבתי
העסק השכרנו ב 8 - 4 ל"י לחודש, 15% - 10% ב 15-8 ל"י לחודש

ו 10-15 אחוז בלבד השכרנו במחיר של 30-40 ל"י לחודש. החוזים נעשם רק על ידי המשרדים שלנו, הסוכנות קובעת רק למי להשכיר.

בענין השכירות של הצבא. הוסכם שגומרים את החשבונות והיסוד של תחישוב יהיה לפי הוורקו.

לענין עיבוד המטעים, את הפרדסים אפשר לחלק ל-3 סוגים: א) פרדסים שצריכים לשלם עבורם את ההוצאות השנה. ב) פרדסים שצריך לחכות שנה שנתיים עד שישלמו עבורם את ההוצאות. ג) פרדסים שנוכל לעבדם באם יהיו לנו המכשירים הדרושים לכך. ד) פרדסים שבכלל אין אפשרות לעבדם.

משני הסוגים הראשונים יש לנו כ-25 אלף דונם. משק ההדרים של הערבים הוא מאוד לא רנטבילי. על כל 50-60 דונם יש צורך במוטור כך שכדי לעבד את 25 אלף דונם יש לנו צורך ב-500 מוטורים. אנחנו אספנו במשך החורף כ-700 מוטורים, אבל אי אפשר להפעיל מיד את כולם. עד עכשיו הפעלנו כ-100 מוטורים. גם שלחנו באופן מיוחד את שליה לאנגליה שישלח לנו חלקים של מוטורים. אילו היו לנו מוטורים היינו יכולים לחסל 70%-80% מהומר העבודה ע"י עיבוד ירקות ופרדסים. אנחנו חושבים שבמשך 3-5 שבועות נוכל להשתלט על המצב, ונחיל לעבד כ-25 אלף דונם פרדסים.

יש ברשותנו כ-1/4 מיליון דונם מטעים, מהם כ-140 אלף דונם אשר אינם נתונים לעיבוד על ידינו, כי הם נמצאים במקומות שקשה להגיע אליהם. אנחנו מעבדים השנה כ-100 אלף דונם מטעים, חלק ע"י החכרות למשקים יהודיים וערביים, חלק ע"י החכרות לקבלנים וחלק ע"י עיבוד עצמי.

נוסף למטעים יש ברשותנו כ-20 אלף דונם כרמים,

16-15 אלף דונם תאנים. הכרמים כולם מעובדים, אפילו אלה הנמצאים בסביבות ירושלים.

עו.

אנו עוסקים בענין כרטיסיה של בעלות גם
בנכמי דלא-ניידי. אני מקווה שחוך שלוש ארבע שבועות נוכל
להגיש לאוצר, ואחרי כן לוועדה המשנה את ערכו של הרכוש הנטוש
העירוני כי יש לנו את כל הסטטיסטיקה המלאה לכך. אנו מטפלים גם
בסדור הרכוש הכפרי, הרכוש הוא גדול ועצום.

קיימות שתי ועדות קבועות: ועדה השרים אשר
נבחרה על ידי הממשלה ומורכבת משר האוצר כיו"ר, שר החוץ, שר הבטחון,
שר המשפטים, שר החקלאות ושר המיעוטים. זה היה בממשלה הזמנית.
קיימת ועדה שניה לשחרור נכסים, ועדה בין משרדיה.

ישנה ועדה משוחפת של האפוטרופוס על הרכוש
הנטוש עם משרד הדתות. ועדה זו מטפלת בהקדשות.

חיו עד עכשיו שחיים או שלוש ועדות למטרות
מסויימות. היתה ועדה אשר טפלה בקשר עם מפעלי תעשייה. היתה ועדה
אשר טפלה בענין הרהיטים מהרכוש הנטוש.

בענין השמירה. אני תובע גם מהממשלה ואני
רוצה שועדה הכנסה חדע כי השוד ברכוש הנטוש עדיין לא נפסק. כעת
התחיל פרוצס של בנין בתים חדשים על מגרשים נטושים.

הדיון הסתיים בבחירת ועדה משנה המורכבת מח'ה:

הרצפלד

רוקח

באדר

אלישר

(אחד ממפ"ם)

פנקס.